

Pravila poslovanja z direktno obremenitvijo

1. Namen

Namen Pravil poslovanja z direktno obremenitvijo (v nadaljevanju: Pravila) je urejanje odnosov pri poslovanju z direktno obremenitvijo (v nadaljevanju: DB):

- med bankami;
- med banko in Zbirnim centrom;
- med banko in plačnikom;
- med banko in upnikom.

Pravila podrobneje opredeljujejo:

- temeljne lastnosti DB;
- članstvo in udeležence v shemi ter odnose med njimi;
- standarde izmenjave podatkov;
- reševanje reklamacij;
- opravljanje obračuna in poravnava.

Pravila sooblikujejo shemo DB kot je opredeljeno v Dogovoru o načinu poslovanja s plačilnimi instrumenti: posebno položnico, direktno obremenitvijo, direktno odobritvijo in trajnim nalogom (v nadaljevanju: Dogovor).

2. Pomen izrazov

Izrazi, uporabljeni v tem dokumentu, imajo naslednji pomen:

- **banka**: banka, hranilnica ali Hranilno kreditna služba, podpisnica Dogovora;
- **banka upnika**: banka, ki vodi račun upnika;
- **dolžnik**: je oseba za katerega je izkazana obveznost plačila;
- **matična banka**: banka, ki vodi račun plačnika;
- **novi plačilni instrumenti (NPI)**: posebne položnice (PP), direktne odobritve (DO), direktne obremenitve (DB) in trajni nalogi (TN);
- **plačilni sistemi**: plačilni sistem prek katerega se izvede denarna poravnava;
- **plačnik**: fizična ali pravna oseba, ki poravnava obveznosti za svoj račun ali za račun dolžnika;
- **pogodbena banka**: banka, pri kateri ima poslovni partner odprt račun in s katero podpiše Izjavo o vključitvi v poslovanje s plačilnimi instrumenti ter Pogodbo o opravljanju poslov z direktnimi obremenitvami;
- **udeleženci plačilne sheme DB**: banke, Banka Slovenije, UJP, komitenti in upravljavec sistema ZC;
- **UJP**: Uprava Republike Slovenije za javna plačila;
- **upnik**: komitent (prejemnik) sredstev iz naslova poravnavanja obveznosti z DB;
- **upravljavec sistema ZC**: Bankart d.o.o.;
- **ZBS**: Združenje bank Slovenije;
- **ZC**: Zbirni center.

3. Pravne podlage

Izhodišče za oblikovanje Pravil je Dogovor. Pri oblikovanju Pravil so upoštevana temeljna načela za sistemsko pomembne plačilne sisteme ter veljavna zakonodaja.

4. Definicija instrumenta

DB je standardiziran elektronski debetni plačilni instrument, pri katerem se poravnava obveznosti dolžnika do upnika v znesku, ki ne presega mejnega zneska, ki ga določi odbor za plačilni promet. Obveznosti se poravnava z neposredno obremenitvijo plačnikovega računa na osnovi podatkov, ki jih upnik predloži banki.

Za poravnavanje obveznosti z DB upnik z banko sklene pogodbo za izvajanje DB.

Plačnik s pisnim pooblastilom, ki ga podpiše pri matični banki ali upniku, pooblašča:

- banko, da poravnava obveznosti dolžnika/plačnika do upnika;
- upnika, da pod pogoji, določenimi s pisnim pooblastilom, predloži banki nalog za obremenitev plačnikovega računa v višini obveznosti.

Upnik je dolžan obvestiti dolžnika o obremenitvi računa najmanj osem dni pred nameravano obremenitvijo računa.

Dolžnik ima pravico pri upniku ugovarjati glede obremenitve računa. Plačnik lahko pri banki prekliče izvršitev obremenitve računa.

5. Udeleženci plačilne sheme in odnosi med njimi

Plačilna shema določa odnose, postopke oz. procese in standarde za poslovanje z DB.

Udeleženci plačilne sheme DB so:

- člani sistema ZC;
- dolžniki/plačniki;
- UJP in Banka Slovenije;
- upniki;
- upravljavec sistema ZC.

Člani sistema ZC so banke. Banka Slovenije in UJP postaneta udeleženca, ko podpišeta sporazum s podpisnicami Dogovora. Upnik postane udeleženec, ko podpiše pogodbo o poslovanju z DB, dolžniki – plačniki pa, ko podpišejo pooblastilo za DB. Upravljavec sistema ZC zagotavlja sistem procesiranja in izmenjavo podatkov prek ZC.

5.1. Odnos med člani sistema ZC

Odnos med člani sistema ZC nastane s pristopom banke k Dogovoru. Člani sistema ZC morajo izvajati poslovanje z DB v skladu s Pravili ter Navodili in standardi za izmenjavo podatkov prek Zbirnega centra.

Provizijo za uspešno izvršene DB si člani sistema ZC obračunavajo na način in v višini, določeni v Dogovoru.

5.2. Odnos med člani sistema ZC in UJP ter Banko Slovenije

Medsebojni odnosi med člani sistema ZC in UJP ter Banko Slovenije se določijo v posebnih sporazumih, ki ga z UJP oz. Banko Slovenije sklene ZBS, v imenu članic ZBS.

5.3. Odnos med člani sistema ZC ter upniki in dolžniki/plačniki

Razmerja nastanejo s podpisom Izjave o vključitvi v poslovanje s plačilnimi instrumenti, Pogodbe o opravljanju poslov z direktnimi obremenitvami in Pooblastila za direktno obremenitev ter s sprejemom Splošnih pogojev poslovanja z DB.

Upnik sklene pogodbo s članom sistema ZC, pri katerem ima odprt račun.

Pred vključitvijo upnika, ki že posluje z DB oz. primerljivo storitvijo, v poslovanje z DB mora upnik z vsakim članom sistema ZC uskladiti podatke v skladu z Navodilom vključevanja poslovnih partnerjev v poslovanje prek ZC s storitvijo DB, katerih današnji trajniki bodo ob prehodu migrirali v sloge DB.

Matična banka izvrši DB le v okviru kritja na plačnikovem računu. Kritje mora biti zagotovljeno najpozneje do 11. ure na dan obremenitve računa.

Matična banka obremenitve računa ne izvrši, če je račun blokiran, v primeru, da je banka seznanjena o smrti imetnika računa ali če je račun ukinjen.

Upnik pripravi podatke skladno s pooblastilom DB. DB se ne izvrši, če se podatki ne ujemajo s podatki na pooblastilu.

5.4. Odnos med člani sistema ZC in upravljavcem sistema ZC

Razmerja nastanejo s podpisom Pogodbe o izmenjavi podatkov pri poslovanju prek Zbirnega centra, Pravil delovanja sistema Zbirni center, Pravil delovanja sistema ZC v izrednih okoliščinah in Dogovoru o nivoju zagotavljanja storitev ZC.

Obveznost do upravljavca sistema ZC iz naslova poslovanja z DB prek ZC poravnata matična banka.

6. Prenehanje članstva v sistemu ZC

6.1. Aktivnosti in postopki pri izstopu člana sistema ZC

Upravljavec sistema ZC izvaja aktivnosti skladno s Pravili delovanja sistema Zbirni center.

Član sistema ZC, ki izstopa, je dolžan v času odpovednega roka:

- obvestiti svoje upnike in plačnike o prenehanju opravljanja storitve oz. urediti odnos z upniki in plačniki;
- ukiniti pooblastila DB in obvestiti upnika, da je ukinil pooblastilo za DB brez pooblastila plačnika.

Ostale matične banke so dolžne obvestiti plačnike o prenehanju možnosti plačevanja obveznosti z DB.

6.2. Aktivnosti in postopki pri izključitvi člana sistema ZC

Upravljevec sistema ZC pri izključitvi člana sistema ZC izvaja aktivnosti v skladu s Pravili delovanja sistema Zbirni center in o izvedenih aktivnostih obvešča člane sistema ZC. Izključitev člana sistema ZC je lahko začasna ali trajna.

Začasno izključeni član sistema ZC je dolžan obvestiti upnike in plačnike o tem, da DB do preklica ne bo izvajal.

Trajno izključeni član sistema ZC je dolžan v roku 8 dni, od dneva trajne izključitve, izvesti postopke, ki so opredeljeni v poglavju o izstopu (glej 6.1.).

7. Standardi izmenjave podatkov

7.1. Med člani sistema ZC in upniki

Standardi za izmenjavo podatkov DB so opredeljeni v:

- Navodilih in standardih za izmenjavo podatkov prek ZC;
- Šifrantih;
- Navodilu o vključevanju poslovnih partnerjev v poslovanje prek ZC s storitvijo DB, katerih današnji trajniki bodo ob prehodu migrirali v sloge DB.

Član sistema ZC posreduje upniku podatke za otvoritev, spremembo in ukinitvev DB v standardnem zapisu DB 04.

Član sistema ZC ali upravljevec sistema ZC prevzema od upnika podatke o DB v standardu:

- vodilni zapis 90;
- osnovni zapis DB 04;
- zbirni zapis 99.

Član sistema ZC pošilja upniku oziroma upravljevec sistema ZC pripravi za prevzem s strani upnika podatke o DB v standardu:

- vodilni zapis 90;
- osnovni zapis DB 04;
- delni zbirni zapis DB 94;
- zbirni zapis 99.

7.2. Standardi za izmenjavo med članom sistema ZC in upravljavcem sistema ZC

Standardi za izmenjavo podatkov DB so opredeljeni v:

- Navodilih in standardih za izmenjavo podatkov prek ZC;
- Šifrantih;
- Centralnem registru ZC;
- Statistikah ZC.

Upravljevec sistema ZC prevzema podatke za DB s strani članov sistema ZC v standardu:

- vodilni zapis 90;
- osnovni zapis DB 04;
- zbirni zapis 99;
- kontrolni zapis 00, 11, 22.

Upravljevec sistema ZC pripravi za prevzem podatke za DB članom sistema ZC v standardu:

- vodilni zapis 90;
- osnovni zapis DB 04;
- delni zbirni zapis DB 94;
- zbirni zapis 99;
- kontrolni zapis 00, 11;
- informativni zapis 97, 98;
- statistični zapis 31, 32, 41, 42, 75, 76.

8. Obračunavanje in poravnave med člani sistema ZC

Upravljevec sistema ZC izdelava delne zbirne zapise o uspešno izvedenih DB, ki služijo kot pomoč pri usklajevanju podatkovnega in denarnega toka.

Matične banke nakažejo sredstva za uspešno izvršene DB na račun upnika pri pogodbeni banki. Znesek plačila mora biti enak posredovanim podatkom. Pri nakazilu kritja za DB matična banka upošteva standard izpolnitve podatka o sklicu odobritve upnika, kot je navedeno v dokumentu Šifranti.

V primeru neuspešno izvršenih DB se izmenjajo samo podatki.

Obr. 2177/02 RP-69

8.1. Roki izvajanja poravnav

Poravnave se izvajajo v skladu z Urnikom obdelav podatkov v sistemu ZC in poravnav (priloga št.1 Pravil delovanja sistema Zbirni center).

Plačilo je dokončno, ko pogodbeni banka prejme kritje za uspešno izvršene DB na poravnalni račun.

8.2. Način izvajanja poravnav

Poravnave se opravljajo na bilateralni osnovi prek plačilnih sistemov.

9. Reklamacije

Reklamacije, ki izhajajo iz naslova izmenjave podatkov, rešujeta pošiljatelj in prejemnik podatkov oziroma člani sistema ZC in upravljevec sistema ZC v skladu z določili iz Navodil in standardov za izmenjavo podatkov prek Zbirnega centra.

Reklamacije, ki nastajajo iz vsebine podatkov rešujejo:

- dolžnik pri upniku;
- plačnik pri matični banki;
- upnik praviloma pri pogodbeni banki.

Matična banka rešuje tudi reklamacije upnika, ki izhajajo iz neskladnosti denarnega in podatkovnega toka.

10. Prehodne in končne določbe

Vse informacije in podatki, ki se nanašajo na poslovanje z DB so zaupne narave. Banka se zavezuje, da jih bo obravnavala kot poslovno skrivnost, osebne podatke plačnikov pa v skladu z določili Zakona o varstvu osebnih podatkov.

Ta Pravila veljajo tudi za že vključene upnike v poslovanje z DB.

Ta Pravila se lahko spremenijo in dopolnijo, če to predlaga najmanj 5 podpisnic Dogovora, na predlog Nadzornega sveta ZBS, arbitražne komisije ali odbora za plačilni promet.

Ta Pravila veljajo od novembra 2009.